

**НАЦІОНАЛЬНА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ**
імені Ярослава Мудрого
Звіт за 2024 рік

Київ 2025

УДК 027.54(477.411)НБУ ім. Ярослава Мудрого"2024"(062.551)

НЗ5

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.
Звіт за 2024 рік [Електроний ресурс] / Нац. б-ка України
ім. Ярослава Мудрого; за ред. О.О. Сербіна. — Київ :
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого,
2025. - 50 с.

© Національна бібліотека України
імені Ярослава Мудрого, 2025

ЗМІСТ

Слово генерального директора	5
Доступ до інформації	6
Бібліотека і збереження документальної спадщини	13
Події	15
Бібліотека для життєстійкості	20
Бібліотека і безбар'єрність	23
Бібліотека і навчання впродовж життя	25
Бібліотека для бібліотек	27
Дослідження та видання	32

Волонтерство **36**

Партнерство **37**

Ми дякуємо **39**

Бібліотека в цифрах **46**

Наша команда **48**

Контакти **50**

Слово генерального директора

Друзі! 2024 рік став для України ще одним воєнним роком – періодом гірких втрат і важливих здобутків, під час якого ми разом долали виклики. Кожен із нас на своєму місці робив і продовжує робити усе можливе, аби наблизити Перемогу!

Упродовж року Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого розвивала свої фонди та надавала доступ до авторитетної верифікованої інформації. Ми впроваджували цифрові сервіси та інноваційні форми роботи; організовували програми психологічної підтримки для бібліотекарів та читачів; реалізовували проекти зі збереження документальної спадщини; популяризували українську книгу та культуру і ще багато чого.

Як національна бібліотека, протягом року ми долучалися до розроблення важливих державних документів, які впливатимуть на розвиток бібліотечної справи; координували всеукраїнські бібліотечні проекти; надавали методичну підтримку бібліотекам з усієї України. А нашу міжнародну співпрацю спрямовано не лише на розвиток нашої бібліотеки, а й усіх українських бібліотек.

І, звісно, як усі українці у ці часи, ми волонтерили.

Ми адаптуємося до мінливих обставин, опановуємо нові навички, щоб гармонійно поєднувати традиції та інновації. І ми безмежно вдячні нашим читачам-користувачам, партнерам та всім, хто підтримує бібліотечну та книжкову справу в цей складний час.

Дякуємо Силам Оборони за можливість жити і працювати в незалежній Україні!

З глибокою повагою
Олег СЕРБІН

Доступ до інформації

Одним із ключових завдань Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (далі - НБУ ім. Ярослава Мудрого, Бібліотека) є збирання, зберігання та збереження видань та інших документів, а також надання усім зацікавленим зручний доступ до верифікованої інформації.

Цього року НБУ ім. Ярослава Мудрого активно працювала над розвитком бібліотечних фондів і розширенням доступу читачів до інформації.

Фонд документів станом на 01.01.2025 - 4 989 134 пр.

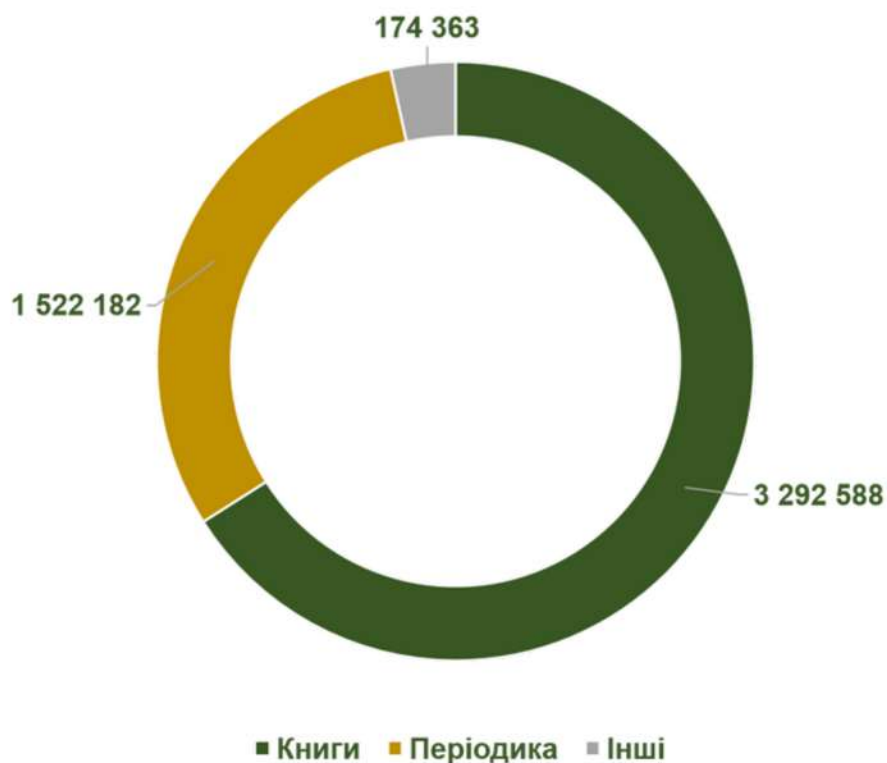

Рис. Фонд документів за видами

Основне джерело поповнення фондів Бібліотеки – отримання **обов'язкового примірника** документів – **20 139 пр. (50,3 %)**.

Надходження електронних мережних документів від видавців становить **669 примірників**.

Прогалини в надходженні обов'язкового примірника, передусім періодичних та продовжуваних видань, заповнювали завдяки **електронним мережним виданням** з відкритих джерел (**270 одиниць**).

Документи також отримано як **дарунки** від організацій та приватних осіб (**1 172 пр.**), з обмінного фонду бібліотеки (**12 044 пр.**), у межах міжнародного книгообміну (**719 пр.**).

Надходження документів у 2024 році (основний та підсобні фонди) – 40 024 пр.

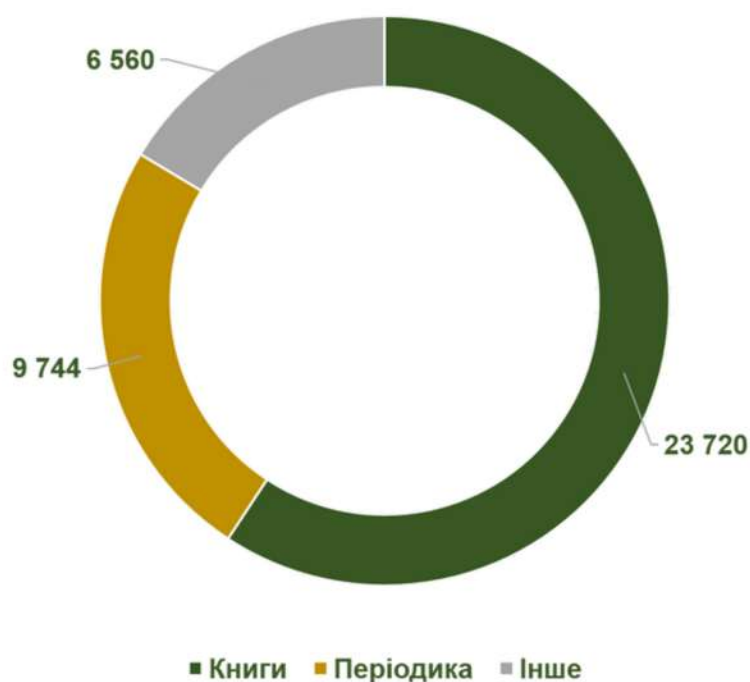

Рис. Надходження документів у 2024 р. за видами

Рідкісні та цінні документи

Особливу увагу фахівці Бібліотеки приділяють збиранню та зберіганню рідкісних і цінних документів як основі творення пам'яті нації та людства для наступних поколінь.

Серед них рукописні книги, видання кириличного друку, колекції російських та українських видань гражданського друку 1708–1860 рр., прижиттєві видання та окремі праці визначних українських діячів історії, науки і культури, колекції книг українських репресованих авторів 1920–1930 рр., українські видання періоду Другої світової війни 1939–1945 рр., книги з автографами.

Фонд рідкісних та цінних книг – 66 321 пр. (станом на 01.01.2025)

Надходження у 2024 р. – 800 пр.

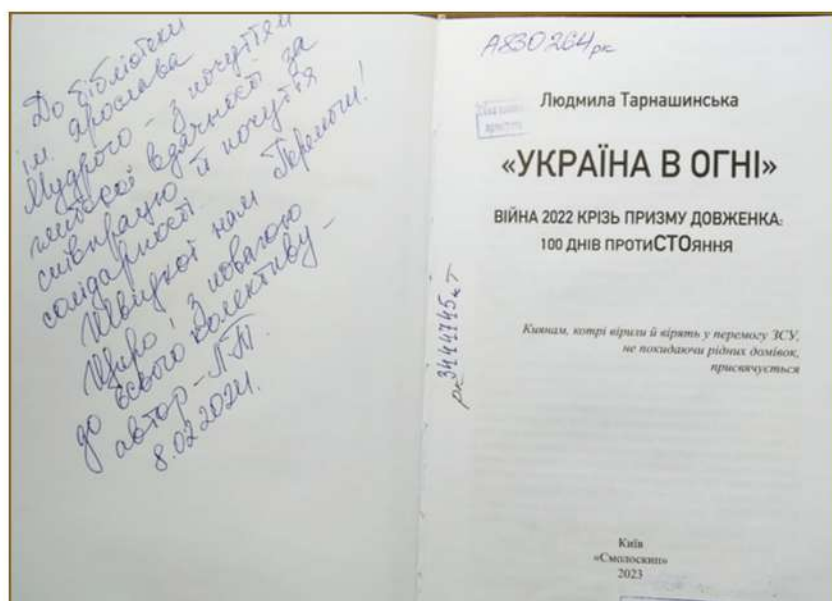
Колекція видань із автографами

Однією з родзинок нашого фонду рідкісних та цінних документів є зібрання видань з автографами провідних письменників і науковців, зокрема літературознавців та істориків.

Колекція налічує понад 2 000 видань, близько 50 з них надійшли у 2024 році.

Пошук та доступ до інформаційних ресурсів

Фонд Бібліотеки представлено за допомогою системи каталогів (традиційних та електронних) і баз даних.

Карткові каталоги

З 01.01.2025 р. інформація про нові надходження відображається лише у електронних каталогах Бібліотеки. Про наявність документів у фонді за попередні роки можна дізнатися в таких карткових каталогах (роки ведення) за адресами:

вул. Грушевського, 1

- читацький абетковий каталог документів (1951-2024 рр.)
- читацький абетковий каталог газет (2001-2014 рр.)
- читацький абетковий каталог журналів (1946-2012 рр.)
- читацький абетковий каталог стандартів (2005-2017 рр.)
- читацький абетковий каталог електронних ресурсів (2012-2024 рр.)
- систематичний каталог документів (1960-2017 рр.)
- абетково-предметний покажчик до систематичного каталогу (1960-2017рр.)

вул. Набережно-Хрещатицька, 1

- читацький абетковий каталог нотних видань (1983-2024 рр.)
- читацький абетковий каталог картографічних видань (1984-2024 рр.)
- читацький абетковий каталог газет (2001-2014 рр.)
- читацький абетковий каталог журналів (1946-2012 рр.)
- читацький абетковий каталог видань, що продовжуються (1964-2012 рр.)
- читацький абетковий каталог електронних ресурсів (2012-2024 рр.)
- систематичний каталог авторефератів дисертацій (1962-2017 рр.)
- систематичний каталог нотних видань (1983-2017 рр.)
- систематичний каталог картографічних видань (1984-2017 рр.)
- читацький абетковий каталог документів (1982-1995 рр.)

Е-каталоги та бази даних

Загальний електронний каталог, електронні каталоги окремих типів видань, аналітичні бази даних, а також електронні бібліотеки репрезентовані на вебсайті Бібліотеки та доступні онлайн у режимі 24/7.

Електронні каталоги – 4 665 275 бібліографічних записів

Поповнення у 2024 р. – 128 716 бібліографічних записів (каталогізація нових надходжень, ретроконверсія та ретрокаталогізація).

Електронний каталог документів кириличними мовами – 2 395 542 бібліографічні записи

Електронний каталог документів іноземними мовами – 128 716 бібліографічних записів

Електронний каталог рідкісних і цінних видань – 60 615 бібліографічних записів

База даних "Зарубіжна Україніка" – 2 030 бібліографічних записів

База даних "Бібліотекознавство. Бібліографія" – 29 780 бібліографічних записів

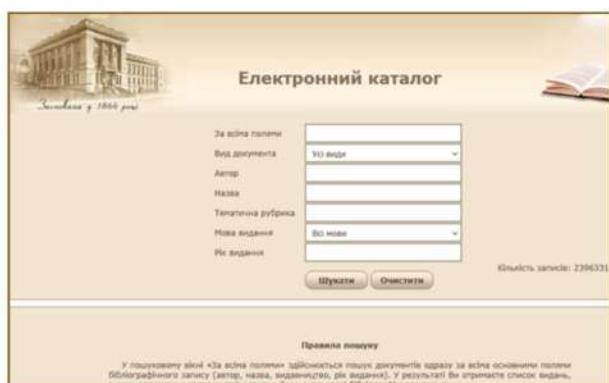
Зведений каталог української книги, 1798-1923 рр. – 51 223 бібліографічні записи

Аналітичні бази даних та каталоги

- Каталог статей зі збірників наукових праць
- Каталог статей із зарубіжних періодичних видань
- Політематична база даних статей із періодичних видань
- Політика і політики у дзеркалі періодичних видань України

Електронна бібліотека «Культура України» – 14 108 документів

Відкрита електронна бібліотека – 3227 оцифрованих видань із фонду Бібліотеки

Спеціалізовані інформаційні ресурси

На сайті Бібліотеки представлено цілу низку інформаційних ресурсів (аналітичні матеріали та списки джерел), тематичних або адресованих конкретним категоріям користувачів. Упродовж 2024 року ці ресурси регулярно оновлювалися та поповнювалися.

На допомогу учасникам бойових дій та волонтерів

На допомогу переселенцям і біженцям

Українська мова – державна мова

КультФронт – щоденна добірка інформації з інтернет-мережі про те, як галузь культури України стоїть на варті наших цінностей та ідентичності та як світ засобами культури допомагає Україні.

Оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету щодо міжнародної підтримки України в умовах війни

Аналітичні матеріали з питань суспільно-політичного життя України

Обслуговування інформаційними ресурсами

Упродовж 2024 року читачі активно користувалися як друкованим фондом, так і електронними ресурсами Бібліотеки. Доступ до друкованих видань був забезпечений в читальних залах і на абонементі.

Документовидача із фонду Бібліотеки – 1 401 223 пр.

За міжбібліотечним абонементом – 9 764 пр.

Перегляди/завантаження мережних е-документів – 1 235 849 од.

Інформаційне обслуговування органів державної влади

Одним із пріоритетів Бібліотеки у 2024 році була інформаційна підтримка органів публічного управління та суб'єктів владних повноважень.

З цією метою готувалася та розповсюджувалася в електронному вигляді оперативна інформація:

- щодокадні дайджести публікацій у центральних і регіональних електронних ЗМІ щодо роботи українського парламенту і законотворчого процесу в Україні;
- поточні анотовані бібліографічні списки з актуальних питань суспільно-політичного життя України в умовах військового протистояння російській агресії, зокрема, державного управління, інформаційної, мовної політики, охорони культурної спадщини, захисту цивільного населення тощо;
- щомісячні випуски: «Хроніка культурного життя України», «Про культурне співробітництво України із зарубіжними країнами»;
- тематичні довідки, присвячені здобуткам та проблемам галузі культури тощо.

Ми надаємо інформаційні послуги: Комітетам Верховної Ради України, Відділу інформаційних ресурсів та відкритих заходів Інформаційного управління Апарату Верховної Ради України, Міністерству культури та стратегічних комунікацій України, Міністерству національної єдності України, Міністерству оборони України, Міністерству у справах ветеранів, а також обласним універсальним науковим бібліотекам (ОУНБ) та ін.

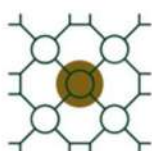
Бібліотека і збереження документальної спадщини

У 2024 році значні зусилля Бібліотеки спрямовано на збереження документальної спадщини України через реставрацію та оцифрування (зокрема у співпраці з нашими міжнародними партнерами). У межах проєкту «Надання мобільних станцій для захисту та оцифрування бібліотечних фондів» Бібліотека отримала мобільну станцію ARCHA1.

Це стало можливим завдяки співпраці з Міністерством культури Чеської Республіки, Чеським комітетом ICOM, Національною бібліотекою Чеської Республіки, ВГО Українська бібліотечна асоціація, за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України та фінансування численних донорів.

Також завдяки гранту від Міжнародного альянсу захисту культурної спадщини в зоні конфліктів (ALIPH Foundation) та Європейського Союзу, який реалізувався ВГО Українська бібліотечна асоціація, отримано сучасний сканер високої продуктивності для оцифрування рідкісних і цінних документів у НБУ ім. Ярослава Мудрого.

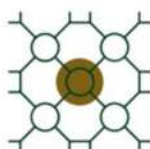
Продовжувалося формування електронної бази даних «Книжкові пам'ятки України»; поповнення «Зведеного каталогу оцифрованих видань». Здійснювалася державна експертиза культурних цінностей.

Спільно з Національною бібліотекою Франції організовано вебіари:

- «Збереження документальної спадщини у випадку пожежі. Експертиза Національної бібліотеки Франції»
- «Документальна спадщина під загрозою стихійних лих: оцінка та екстрені заходи. Досвід Національної бібліотеки Франції»

Започатковано партнерство та співпрацю з редакцією газети «Вечірній Київ» зі створення цифрового (електронного) архіву видання за весь період існування. Відповідно до договору було оцифровано 246 підшивок газет (17 089 номерів), загальною кількістю – 99 780 сторінок. Таким чином ми модернізуємо процеси збереження культурної спадщини України і надаємо суспільству більші можливості вільного доступу до інформації.

Події

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого продовжує бути важливим центром культури, освіти та інформації навіть у складні часи. Упродовж року тут відбулося 647 соціокультурних заходів, які відвідали понад 9 250 осіб.

У межах бібліотечних проєктів «Бібліовітальня на Грушевського», «Артгалерея», «Бібліотека і Місто», «Музична вітальня» та інших відбувалися літературні зустрічі, мистецькі вечори, кінопокази та лекції. Не припиняли своєї діяльності й музичний клуб «Академія» та Пісенно-туристський клуб.

Популяризація читання

У 2024 році НБУ ім. Ярослава Мудрого активно популяризувала читання та українську книгу, щоб зробити їх доступними і цікавими для кожного.

Книжкові виставки

Одним із основних напрямів популяризації читання впродовж всього року була організація традиційних та віртуальних книжкових виставок.

Ми презентували:

- 139 традиційних виставок до знакових дат і подій;
- 58 віртуальних виставок, що доступні онлайн.

Діяли постійні виставки:

- «Сильна мова – успішна держава» – для популяризації української мови;
- «Ініціатива трьох морів» – про міжнародне співробітництво;
- «Сім'я: простір без насильства» – присвячена захисту прав людини;
- «Ми – нація міцна і сильна» – про патріотичне виховання.

Також представлено виставку до 80-річчя депортації кримських татар.

Окрім того ми:

- проводили літературно-мистецькі вечори, зустрічі з письменниками та презентації нових видань;
- вели соцмережі, публікуючи дописи, історії, відео із книжковими добірками та рекомендаціями для читачів;
- проводили індивідуальне та групове інформування користувачів про нові надходження книг.

Військова література

Особливу увагу та зацікавленість користувачів викликали презентації книжок та зустрічі з авторами-військовими і література про російсько-українську війну.

Завдяки активній роботі НБУ ім. Ярослава Мудрого не лише зберігає свою просвітницьку місію, а й є важливим місцем для культурного діалогу, підтримки національної ідентичності та творчого розвитку.

Міжнародний конкурс на здобуття літературної премії імені Григора Тютюнника

У 2024 році Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого у співпраці з провідними науковими, культурними та літературними установами організувала 7-й Міжнародний конкурс на здобуття літературної премії імені Григора Тютюнника.

Організатори конкурсу:

- Інститут геополітики та стратегічного управління;
- Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України;
- Національна спілка письменників України;
- Національний музей народної архітектури та побуту України;
- Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого;
- Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка;
- Офіс уповноваженого із захисту державної мови.

Конкурс спрямований на популяризацію творчості Григора Тютюнника, підтримку української малої прози, що висвітлює теми українського села, землі, війни. Він також сприяє розвитку сучасної української літератури та її інтеграції в європейський і світовий культурний простір.

Завдяки цьому конкурсу зберігається національна літературна традиція, відкриваються нові імена в українській прозі, а суспільство отримує можливість знайомитися з глибокими й актуальними літературними творами.

«Жива бібліотека»

24 грудня 2024 року, напередодні Різдва, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого спільно з Українською Школою Управління організувала презентацію проєкту «Жива бібліотека» – унікального простору живого спілкування та обміну досвідом.

Формат заходу передбачав знайомство з «живими книгами» – людьми, які ділилися своїми історіями, переживаннями та досягненнями. Серед представлених тем: «Мільйонер, який голодує», «Воїн», «Міністерка», «Подолала онко», «Мама особливої дитини» та багато інших.

Захід створив можливість для відкритого діалогу, взаєморозуміння та натхнення, сприяючи розвитку соціальної комунікації та підтримці суспільно важливих тем.

У межах проєкту відбулася театральна постановка за казкою Г. К. Андерсена «Сірники», яку представили студенти-актори Київського національного університету технологій та дизайну під керівництвом режисерки Валерії Демченко. Святкову атмосферу доповнило пісенне привітання від генерального директора Бібліотеки Олега Сербіна.

Авторкою та ініціаторкою проєкту є Олена Юзькова – генеральна директорка компанії «Епоха Міжнародної Освіти», консультантка з управління та бізнес-тренер.

Проєкт «Жива бібліотека» став важливим кроком у розвитку інклюзивного культурного простору, залученні громади до літературних ініціатив та сприянні популяризації усної історії як методу збереження національної спадщини.

«Одночасно читали 25 живих книжок впродовж 4 годин» понад 200 «читачів».

Бібліотека для життєстійкості

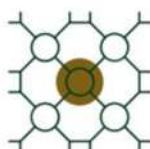
Минулоріч Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого продовжувала втілювати в життя ініціативи із надання психосоціальної підтримки тим, хто цього потребує. Особливу увагу ми приділяли проектам, зокрема волонтерським, спрямованим на допомогу Збройним Силам України, внутрішньо переміщеним особам, нашим колегам, бібліотекам з різних куточків країни.

Для психологічного розвантаження як користувачів, так і бібліотекарів протягом року проводили різноманітні заходи: тренінги, презентації, концерти, лекції, зустрічі, майстер-класи, цикли занять з медитативного малювання тощо. Організаторами заходів були наша Бібліотека та партнери, яким ми вдячні за важливі ініціативи.

Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки

Бібліотека надавала інформаційну та експертну підтримку проекту «Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки», що реалізовувався у 2024р. ЮНЕСКО спільно з МКСК за фінансової підтримки Японії у співпраці з Координаційним центром з психічного здоров'я Кабінету Міністрів України як складова пріоритетного проекту «Мистецтво допомагати: психосоціальна підтримка в галузях культури та інформаційної політики» МКСК України, який реалізують у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої першою леді України Оленою Зеленською.

Представники Бібліотеки взяли участь у п'ятиденному очному тренінгу в межах зазначеного проекту.

За результатами навчання організовано:

- лекцію-практикум «Мистецтво життєстійкості» для представників Університету третього віку «ОЛІМП»;
- триденний практичний курс «Іннертопія. Ментальне здоров'я на робочому місці»;
- психоедукаційний захід «Життєстійкість і турбота про себе. Що варто знати про психічне здоров'я?» для працівників НБУ ім. Ярослава Мудрого.

Навички комунікації та взаємопідтримки під час війни

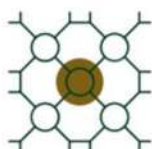
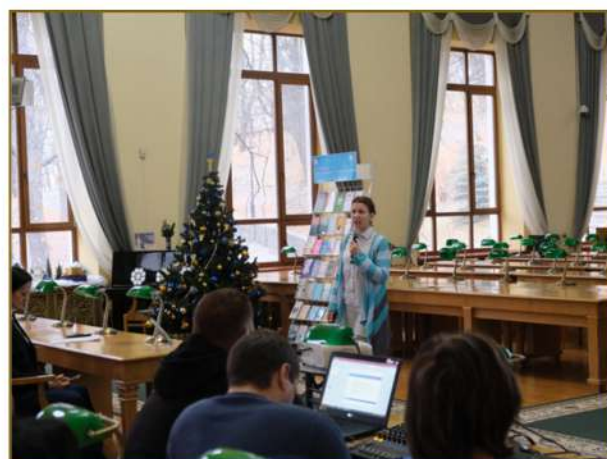
Співробітники НБУ ім. Ярослава Мудрого здобули корисні навички на тренінгах від IOM Ukraine «Профілактика професійного вигорання» за програмою психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

У межах волонтерського проєкту «Як ти, брате?» у Бібліотеці відбулися: лекція Тетяни Романової «Групи підтримки: Як прийняти людей у коло своїх»; дводенний семінар «Професіоналізм під час війни»; пресконференція з приводу видання посібника «Тактична комунікація для медиків. Як підтримувати тих, хто вижив».

У приміщенні бібліотеки розміщено спеціальний стелаж, що регулярно поповнюється актуальними посібниками від експертів проєкту для їх подальшого вільного поширення.

Добірки ресурсів для підтримки ментального здоров'я

Досвід українських та іноземних бібліотек з питань психосоціальної підтримки висвітлено у блозі НБУ ім. Ярослава Мудрого «Публічна бібліотека територіальної громади» та на сторінках журналу «Бібліотечна планета».

У соціальних мережах Бібліотеки, зокрема в рубриці #ВибірБібліотекаря, щотижня були рекомендації видань, що допомагають формувати психологічну стійкість, підтримують ментальне здоров'я та сприяють емоційному розвантаженню.

Також у мережі висвітлювали добірки безкоштовних електронних та традиційних ресурсів для самодопомоги: платформи, навчальні курси, мобільні застосунки, подкасти тощо.

В гостях у Книгусі

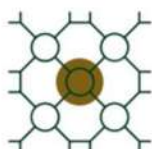
Одним із напрямів психосоціальної підтримки молодшої аудиторії було проведення 11-ти занять з бібліотерапії в межах творчо-пізнавального проекту «В гостях у Книгусі» для дітей із сімей загиблих захисників і захисниць України, внутрішньо переміщених осіб, а також для дітей з інвалідністю, багатодітних сімей, опікунських родин, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Артпрактики для психологічного розвантаження

Щовівторка у Бібліотеці для студентів Університету третього віку, проводили заняття з медитативного малювання, яке допомагає зняти стрес, тривожність, покращити настрій.

Спеціальні книжкові локації

Для привернення більшої уваги до теми самопіклування, психічного здоров'я у Бібліотеці облаштовано книжкові локації «Книги для життєстійкості та самопідтримки» та «Психологія для всіх і кожного» (вул. Михайла Грушевського, 1).

Бібліотека і безбар'єрність

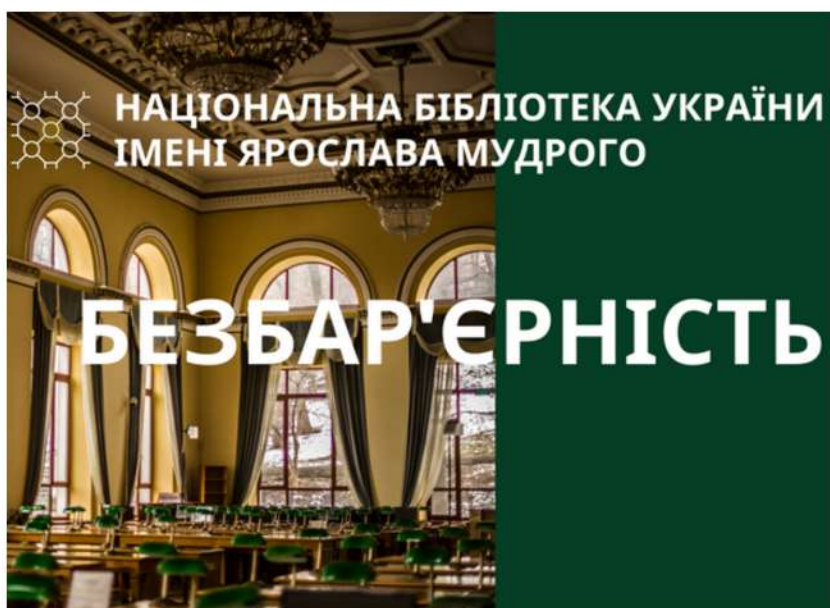
Важливою складовою сучасного суспільства є доступність інфраструктури, послуг, інформації. Це означає, що всі люди повинні мати рівні можливості для реалізації своїх прав. Завдання усунення бар'єрів особливо актуальне для України, перед якою нині постали безпрецедентні виклики.

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого здійснює свою діяльність у сфері забезпечення безбар'єрного доступу відповідно до Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Проведено низку комунікативних заходів для українських публічних бібліотек щодо політики безбар'єрності та недискримінації.

Методичні рекомендації з питань створення безбар'єрного простору в публічній бібліотеці

У 2024 році Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України розробила рекомендації щодо створення безбар'єрного простору у публічній бібліотеці. Рекомендації покликані допомогти бібліотекам будувати свою роботу відповідно до законодавства та нормативів у сфері безбар'єрності. В їхню основу покладені міжнародно-правові акти, норми українського законодавства, практики роботи.

Вебінар «Створюємо безбар'єрну бібліотеку»

Одним із ключових заходів року став вебінар «Створюємо безбар'єрну бібліотеку». Його мета – сприяння розвитку інклюзивного бібліотечного простору та підвищення доступності бібліотечних послуг для всіх категорій користувачів.

Основи жестової мови у бібліотеці

З метою популяризації жестової мови та висвітлення безбар'єрних ініціатив бібліотека активно працювала над створенням відеоконтенту, що допомагає зробити знання доступнішими для всіх.

Ми вже створили:

- 17 відеоуроків з основ української жестової мови, які допоможуть оволодіти базовими навичками спілкування жестами;
- відеоматеріал «Безбар'єрність у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого», що презентує ініціативи бібліотеки щодо створення комфортного середовища для всіх користувачів.

Усі матеріали доступні на YouTube-каналі Бібліотеки.

Бібліотека і навчання впродовж життя

Навчання впродовж життя вже багато років є трендом. Сучасний світ вимагає постійно освоювати нові навички та перенавчатися. Особливо актуальним навчання впродовж життя є для нас сьогодні, коли суспільна необхідність розвитку людського капіталу є не просто критичною, а життєво необхідною. Тож робота у цьому напрямі була ще одним пріоритетом Бібліотеки у 2024 році.

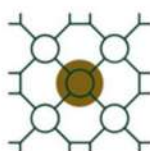
Іноземні мови

У 2024 році Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого продовжила традицію проведення мовних курсів та клубів, що допомагають відвідувачам розвивати навички володіння іноземними мовами:

- Клуб з вивчення англійської мови для слухачів Університету третього віку – 11 занять;
- Курси з вивчення німецької мови для слухачів Університету третього віку – 38 занять;
- Клуб розмовної англійської мови (Speak English) – 51 заняття.

У межах роботи Пункту європейської інформації організували книжково-ілюстративну виставку до Дня європейських мов «Спілкування без мовних кордонів».

У співпраці з Українською есперанто-асоціацією у Бібліотеці провели міжнародну конференцію есперантистів.

Медіаграмотність

В межах міжнародного проєкту Fit in Fakten у читальному залі нашої Бібліотеки на вул. Грушевського 1 створено куточок медіаграмотності. Ця ініціатива спрямована на розвиток критичного мислення та навичок аналізу інформації у відвідувачів Бібліотеки. Надає можливість всім охочим – як юним читачам, так і дорослим – в ігровій формі досліджувати механізми роботи медіа, навчитися розрізняти правдиву та маніпулятивну інформацію, а також покращити свої навички перевірки фактів.

Цифрова грамотність

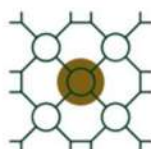
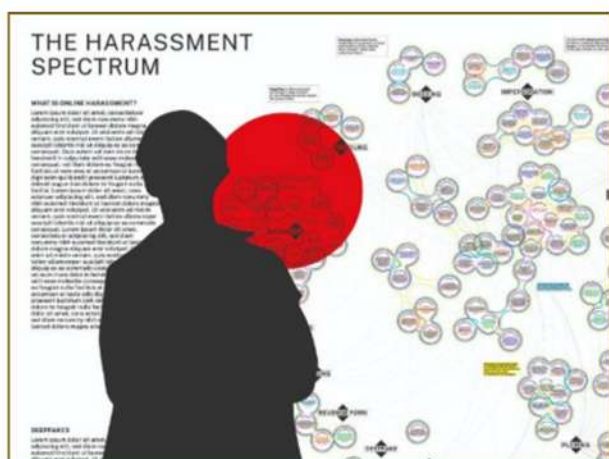
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого є Хабом цифрової освіти, активно сприяє підвищенню цифрової грамотності громадян та розширенню їхніх можливостей у сфері сучасних технологій.

Основні досягнення за рік:

- 128 навчальних занять у межах проєкту «Дія. Цифрова освіта»;
- 80 учасників, переважно люди старшого віку, опанували цифрові навички.

Фахівці Бібліотеки допомагали користувачам створювати облікові записи на платформі «Дія. Освіта», переглядати освітні серіали, виконувати практичні завдання та здобувати сертифікати.

Проведено онлайн-тренінг для координаторів хабів цифрової освіти Київської області спільно з ВГО Українська бібліотечна асоціація. Результат: громадяни набули нових цифрових навичок, навчилися безпечно працювати в онлайн-просторі, використовувати сучасні технології та розширили свої можливості в інформаційному суспільстві.

Бібліотека для бібліотек

У 2024 році Бібліотека вела активну діяльність, спрямовану на розвиток бібліотек та бібліотечної справи України, об'єднуючи зусилля з українськими та зарубіжними партнерами, владою, бізнесом, громадськими організаціями та ін.

Державна бібліотечна політика

Як національна бібліотека НБУ ім. Ярослава Мудрого брала участь у **формуванні та реалізації державної бібліотечної політики**. Зокрема, представники Бібліотеки долучалися до діяльності робочих груп при Державному агентстві України з питань мистецтв і мистецької освіти, які розробляли Професійний стандарт за професією «Бібліотекар» та Методичні рекомендації щодо створення поліфункціонального простору в публічних бібліотеках.

Значну роботу виконали в межах участі у **проєкті RES-POL** (Швидка експертна підтримка політики у сфері культури та медіа в Україні). А саме - фахівці НБУ ім. Ярослава Мудрого стали авторами **аналітичної записки про сучасний стан бібліотечної сфери України**. У процесі - розробили і провели глибинні інтерв'ю з експертами сектору, долучалися до обговорення у фокус-групах, були респондентами дослідження для інших напрямів.

30 вересня 2024 року спільно з ВГО Українська бібліотечна асоціація НБУ ім. Ярослава Мудрого зробила програмну заяву **«Бачення майбутнього українських бібліотек для післявоєнного відновлення, розвитку людського капіталу та економічно сильної і демократичної України»**.

У документі репрезентовано роль бібліотек для пам'яті нації та національної ідентичності, розвитку демократії та людського капіталу, науки та інновацій, життєстійкості. Звертаючись до усіх зацікавлених сторін (бібліотекарів, представників центральної та місцевої влади, керівників установ та громадських активістів й інтелектуалів) із закликом до конкретних дій, у заяві наголошено:

«Бібліотеки – це простір спільної дії, місце сили, інтелектуального, духовного і громадянського зростання та посилення спроможності особистості, громади, суспільства і держави.

Для того, щоб бібліотеки ефективно виконували свою соціальну роль, могли гнучко реагувати та відповідати на потреби окремих людей, громад і суспільства, необхідні проактивна позиція, розуміння потенціалу бібліотек та узгоджені дії всіх зацікавлених сторін – держави, місцевої влади, суспільства і самих бібліотекарів, а також значні інвестиції для розвитку бібліотек всіх видів.»

Бібліотечна статистика

НБУ ім. Ярослава Мудрого виконує функції науково-методичного центру для публічних бібліотек України. Водночас вона відповідає за **зведення та подання державної статистичної звітності про діяльність усіх бібліотек України:**

- Формуємо зведений звіт за формою 6-НК;
- Формуємо зведений звіт за формою 80-а-рвк.

Крім того – адмініструємо **Електронну систему моніторингу базової мережі публічних бібліотек України.**

Щорічно готуємо **статистичний збірник «Бібліотечна Україна в цифрах»**, у якому зібрано ключові показники про діяльність бібліотек по всій країні.

Консультації та професійний розвиток бібліотекарів

Як інформаційний, аналітичний та консультативний центр ми працювали в основному з публічними бібліотеками, та нашими консультаціями все більше користуються бібліотекарі зі спеціальних бібліотек.

Фахівці бібліотеки активно надавали консультативну допомогу через різні канали комунікації, як традиційні (особисті зустрічі, телефонні дзвінки, листування), так і онлайнві (методичний сайт «Бібліотечному фахівцю» - 414 матеріалів; соціальні мережі (Facebook) - 828 публікацій; онлайн-заходи (консультації, семінари, зустрічі на Zoom та Google Meet)).

Поширювали кращий досвід роботи бібліотек - підготували 142 дописи для блогу «Публічна бібліотека територіальної громади».

Ми проводили **дні спеціаліста** для бібліотекарів. Під час переглядів нових надходжень фахівці Бібліотеки спільно із запрошеними колегами з інших установ інформували про актуальні тенденції, ділилися професійним досвідом і надавали консультації з визначених питань.

Продовжила свою роботу **Школа фахівця** НБУ імені Ярослава Мудрого. Упродовж року відбулося 5 занять.

Також цього року проведено 3 зустрічі з методистами ОУНБ у межах онлайн-проєкту «Методична вервечка»

Тривала робота над реалізацією проєкту **«Обласні універсальні наукові бібліотеки: звітні хроніки»**, що передбачає створення цифрової колекції річних звітів обласних універсальних наукових бібліотек.

До Всеукраїнського дня бібліотек у соціальних мережах організовано вже третю акцію бібліотечного сторітелінгу **#Story про...** Темою 2024 року стали **мандри Україною**. На основі дописів учасників створено електронний збірник, який розміщено у відкрито му доступі.

Публічні обговорення та науково-практичні заходи

У 2024 році Бібліотека організовувала публічні обговорення важливих питань, пов'язаних із розвитком бібліотек в умовах війни, а також брала активну участь у науково-практичних заходах, спрямованих на обмін досвідом.

У квітні на **книжковому фестивалі «Книжкова країна»** ми провели дискусію **«Українські бібліотеки завтра. Які вони?»**.

Під час **фестивалю KyivBookFest** відбулися:

презентація «Бібліотеки України на перетині викликів і можливостей», що викликала значний інтерес і зібрала близько 7 тисяч переглядів;

панельна дискусія «Сучасний бібліотекар: міфи і дійсність», присвячена ролі бібліотекарів у сучасному суспільстві.

Важливими подіями року для бібліотечної спільноти стали **XIV Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотека і книга в контексті часу»**, тема року – «Пріоритети українських бібліотек у воєнний та повоєнний час», організована нашою Бібліотекою, та **XIV Львівський міжнародний бібліотечний форум «Бібліотека: вічні цінності перед викликом змін»**, де ми є співорганізаторами разом з Українською бібліотечною асоціацією

Фахівці Бібліотеки брали участь у **науково-практичних конференціях, семінарах та інших заходах** провідних бібліотек та інших організацій в Україні та за її межами (понад 80 виступів).

Особливо варто відзначити нашу **участь у міжнародних бібліотечних заходах**, де ми представляли роботу українських бібліотек та їхнє лідерство під час війни:

- LIBER Journées 2024 – «Довірене лідерство у складні часи», Вільний університет Берліна;
- BIBLIOCON-2024 - найбільший бібліотечний форум німецькомовного світу, Гамбург, Німеччина;

Дослідження та видання

Дослідження

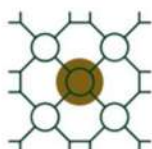
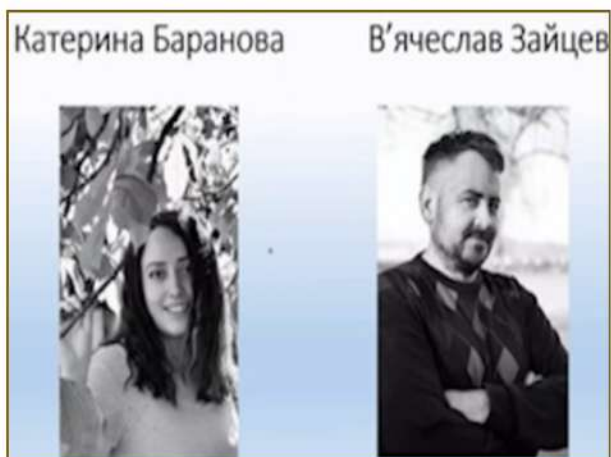
У своїх дослідженнях основну увагу ми приділяли стану та роботі публічних бібліотек.

Проведено чотири чергові етапи **моніторингу «Публічні бібліотеки України в умовах російської збройної агресії»**, розпочатого у 2022 році. Інформація щодо діяльності публічних бібліотек збиралася на підконтрольних Україні територіях.

Стрімке зростання потреб українців у подоланні негативних наслідків війни робить актуальним створення проєктів із організації психосоціальної допомоги тим, хто цього потребує. З метою виявлення долученості до таких проєктів бібліотек та узагальнення їхнього досвіду розпочато **Вивчення досвіду психосоціальної підтримки у публічних бібліотеках України (2024–2026)**.

Низку наукових розвідок присвячено **узагальненню та аналізу зарубіжного досвіду публічних бібліотек** із різних актуальних питань: «Наукова робота національних бібліотек: досвід країн Європи(2019–2023 рр.)»; «Робота публічних бібліотек з іммігрантами: досвід зарубіжних країн».

Започатковано проєкт **«Книга пам'яті російсько-української війни. Бібліотекарі»**, метою якого є збереження пам'яті про працівників бібліотек, які загинули внаслідок російсько-української війни від 2014 року. Наразі цей інформаційний ресурс містить 12 персоналій військових та цивільних осіб, які працювали на різних посадах у бібліотеках. Презентація проєкту відбулася під час фестивалю «Книжкова країна» на ВДНГ у вересні 2024 року.

Енциклопедичні дослідження

Продовжено роботу над проєктом **«Українська бібліотечна енциклопедія»**. У 2024 році на вебсайті в розділі УБЕ опубліковано 40 нових статей і оновлено 11 уже наявних.

У цьому ж році Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого уклала Договір про співпрацю з ДНУ «Енциклопедичне видавництво». У межах цієї співпраці фахівці Бібліотеки долучилися до написання статей для **Великої української енциклопедії**, а також до формування термінологічного словника енциклопедії щодо термінології та понятійного апарату бібліотечної справи.

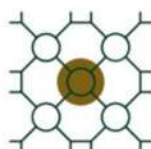
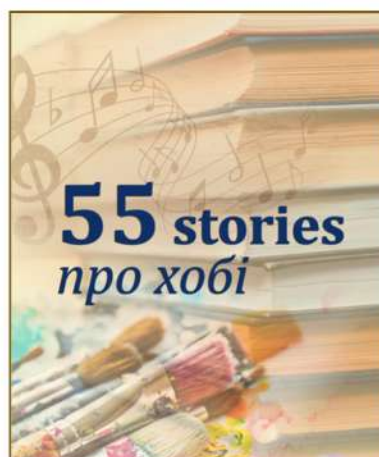
Видання

Для інформування користувачів про культурні здобутки та наукові розвідки підготовано та випущено електронні та друковані видання.

Бібліографічні покажчики

Науково-бібліографічну діяльність зорієнтовано на розкриття книжкових багатств держави, створення і забезпечення максимально широкого доступу до українських інформаційних ресурсів, найбільш повне використання бібліографічних ресурсів для розвитку науки, культури, освіти, а також на бібліографічне забезпечення наукових досліджень із гуманітарних проблем.

Прагнення якнайглибше розкрити внесок митців у скарбницю вітчизняної культури та їхню трагічну долю, спонукало до створення серії біобібліографічних покажчиків **«Лицарі українського ренесансу»**. Серія покликана стати своєрідним пам'ятником митцям розстріляного відродження.

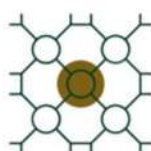
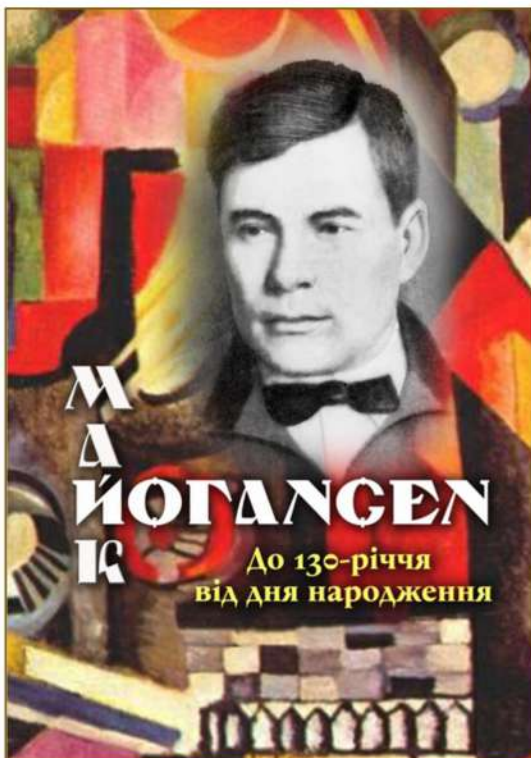
Завершено упорядкування та видано персональні покажчики цієї серії – «Майк Йогансен» та «Гео Шкурупій», які присвячені яскравим і непересічним особистостям 20-30-х рр. ХХ ст. із когорти поетів, прозаїків, публіцистів, перекладачів, лінгвістів та кіносценаристів.

Також упорядковано покажчик про Олексу Влизька, блискучого поета молодшої генерації, який вийде у світ у 2025 році.

Тривало укладання науково-допоміжних покажчиків про сучасних українських діячів культури та літератури – «Михайло Слабошпицький» та «Вадим Скуратівський». Опубліковано покажчик «Поети Київської школи».

Фахівці бібліотеки працювали над укладанням біобібліографічного покажчика «Не треба слів, хай буде тільки діло...», приуроченого до 120-річчя від дня народження Олени Теліги, поетки і публіцистки, громадської діячки та патріотки України.

Розпочали також підготовку каталогу «Видання Державного літературного видавництва України у фонді відділу рідкісних і цінних книг НБУ ім. Ярослава Мудрого».

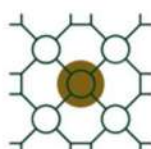
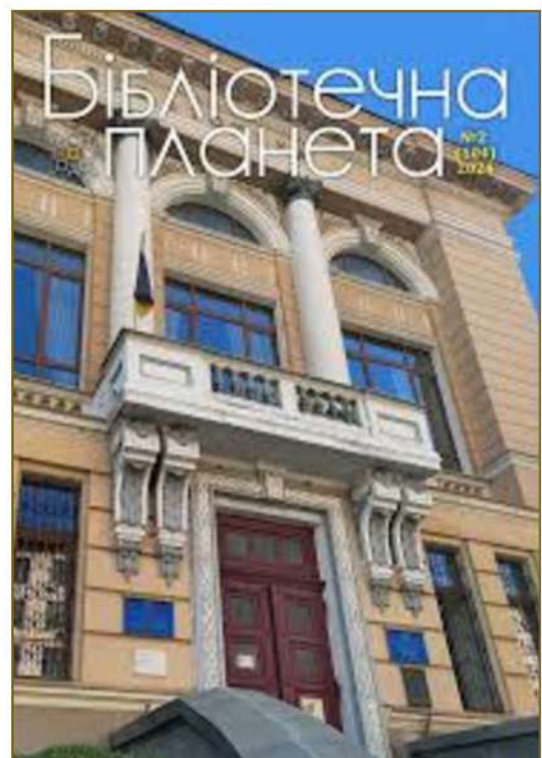

А до 55-річчя створення науково-дослідного відділу розпочали підготовку видання **«Науково-дослідний відділ Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого: історія та сучасність (1969-2024 рр.)»**.

Журнал «Бібліотечна планета»

Упродовж року тривала робота над науково-виробничим журналом «Бібліотечна планета», який є одним із важливих ресурсів для інформаційного та методичного забезпечення бібліотекарів України. Журнал розповсюджували в друкованій формі за передплатою через Укрпошту. Як паперова, так і е-версія видання була доступна і за редакційною передплатою.

- Підготовано 4 випуски журналу
- Опубліковано 19 статей працівників НБУ ім. Ярослава Мудрого
- Велося активне просування журналу в соціальних мережах

Волонтерство

Від початку війни Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого веде активну волонтерську діяльність, допомагаючи українським військовим, медикам і громадянам у складні часи.

Бібліотека українського воїна

Наш заклад збирає та передає до бібліотек військових частин, госпіталів, закладів освіти Збройних Сил України різножанрову вітчизняну та іноземну літературу у перекладі українською мовою.

Ініціативу запроваджено у 2015 році Міністерством культури України для підтримання бойового духу та патріотичного виховання українських військовослужбовців

Координатор - Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.

У 2024 році **учасників акції - 978**, зібрано та передано **5 293 книжки**.
Долучитися до акції "Бібліотека українського воїна" та передавати книжки в НБУ ім. Ярослава Мудрого можуть усі охочі.

Благодійні збори коштів

Ми допомагали військовим шляхом організації **благодійних зборів, книжкових розіграшів у соціальних мережах та благодійних концертів** у Бібліотеці за участі зірок української естради.

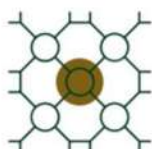

Партнерства

У 2024 році Бібліотека встановлювала та розвивала партнерства з українськими та зарубіжними бібліотеками та бібліотечними професійними громадськими організаціями, культурними та освітніми установами, бізнесом, благодійними та державними фондами, міжнародними організаціями.

Наші спільні з партнерами зусилля були спрямовані на розвиток культури, освіти та науки як України, так і країн, які представляють партнери; на подолання викликів та наслідків російської агресії та розвиток бібліотек і бібліотечної справи України; на посилення ресурсної бази та розвиток спроможностей нашої Бібліотеки.

- У 2024 році НБУ ім. Ярослава Мудрого продовжила офіційне партнерство з **ВГО Українська бібліотечна асоціація**. Разом ми посідаємо лідерські позиції, координуємо та об'єднуємо зусилля, організовуємо спільні заходи та реалізуємо спільні проєкти, орієнтовані передусім на всеукраїнський рівень та на інтеграцію українських бібліотекарів у глобальну професійну спільноту.
- З метою розширення професійної суб'єктності у міжнародному контексті у 2024 році Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого приєдналася як член до **Європейського бюро бібліотечних, інформаційних та документаційних асоціацій (EBLIDA)**. Враховуючи євроінтеграційні процеси в Україні, здійснила переклад українською мовою важливого документа Комітету міністрів Ради Європи – «Рекомендація CM/Rec(2023)3 Комітету міністрів державам-членам про бібліотечне законодавство та політику в Європі».

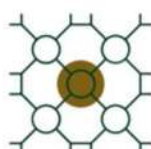
У 2024 році встановлено нові зв'язки та продовжувалася співпраця з У 2024 році встановлено нові зв'язки та продовжено співпрацю з **національними бібліотеками** Великої Британії, Латвії, Литви, Німеччини, Чеської Республіки, Франції та Польщі, **посольствами** Молдови, США, Угорщини, Таджикистану та **культурними інституціями**, зокрема Французьким інститутом в Україні, Гете-Інститутом та Польським Інститутом у Києві.

Підписано меморандуми про співпрацю з національними бібліотеками Польщі та Чеської Республіки, а також меморандум про партнерство з Посольством Угорщини у Києві.

Окрім міжнародного партнерства НБУ ім. Ярослава Мудрого впродовж року розвивала та встановлювала **нові партнерства із державними, науковими, освітніми та культурними інституціями в Україні**. Понад **20 нових партнерств** офіційно підтверджені **меморандумами**.

Особливе значення для нас має співпраця з **Києво-Могилянською бізнес-школою**, під кураторством якої ми розпочали роботу над розробленням Стратегії розвитку Бібліотеки.

Вдячні кожному з наших партнерів за об'єднання зусиль та видимі результати співпраці!

Ми дякуємо

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого висловлює вдячність партнерам і благодійникам, а також Міністерству культури та стратегічних комунікацій України за підтримку та сприяння.

Державні установи та органи влади

- Київська міська державна адміністрація (КМДА)
- Міністерство культури Чеської Республіки (Ministerstvo kultury České republiky)
- Міністерство молоді та спорту України
- Печерське районне управління ГУ ДСНС України у м. Києві
- Старобільська районна державна адміністрація
- Уповноважений із захисту державної мови
- Український інститут книги
- Український культурний фонд

Посольства та культурні інституції зарубіжних країн в Україні

- Ґете-Інститут в Україні (Goethe-Institut)
- Посольство Республіки Молдова в Україні
- Посольство США в Україні
- Посольство Таджикистану в Україні
- Посольство Угорщини в Україні
- Посольство України в Чеській Республіці
- Посольство Чеської Республіки в Україні
- Польський Інститут у Києві (Instytut Polski w Kijowie)
- Французький інститут в Україні (Institut Français d'Ukraine)

Міжнародні та зарубіжні організації

- Бюро ЮНЕСКО в Україні
- Німецьке товариство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, Energy and Climate Projects)
- Німецько-Українське Товариство (Deutsch-Ukrainische Gesellschaft Ulm eV)

Культура та мистецтво

- Андрій Семака, фотохудожник
- Данило Книшук, скульптор
- ГО «Європейська культурна асамблея»
- ГО «Музей сучасного мистецтва»
- Київконцерт
- LIEDBasel - Internationales Festival, Швейцарія
- Мережа захисту культурних цінностей України, Український центр допомоги у сфері мистецтва, Німеччина (Ukraine Art Aid Center, Germany)
- Міжнародна рада музеїв (International Council of Museums, ICOM)
- Національна спілка письменників України
- Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка
- Національний академічний оркестр народних інструментів України (НАОНІ)
- Національний будинок музики
- Національний музей народної архітектури та побуту України

Освіта

- БФ «Фонд освітніх ініціатив»
- ГО «Вікімедіа Україна»
- Києво-Могилянська бізнес-школа (kmbs)
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого
- Ліцей №141 «ОРТ» міста Києва
- Львівська національна академія мистецтв
- Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
- Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА)
- Національна музична академія України імені П. І. Чайковського (НМАУ ім. П. І. Чайковського)
- Олександр Саврук, декан kmbs
- Олена Юзькова, керівник Української Школи Управління
- Ужгородський національний університет
- Університет третього віку «Олімп»
- Українська Школа Управління

Наука

- ГО «Офіс інновацій та трансферу технологій»
- ГО «Центр українсько-європейського наукового співробітництва»
- Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
- Інститут географії НАН України
- Інститут геополітики та стратегічного менеджменту
- Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України
- Інститут розвитку громадянського суспільства ім. Голди Меїр
- Ярослав Калакура, історик

Видавництва та інформаційні компанії

- Архівні інформаційні системи
- Видавничий дім «Гельветика»
- Видавничий центр «Академія»
- Видавництво «Брайт Букс»
- Видавництво «Ранок»
- Видавництво «Саміт-Книга»
- Видавництво «Кліо»
- Видавництво «Ліра-К»
- Видавництво «Наш Формат»
- Видавництво «Смолоскип»
- Видавництво «Теза»
- ДНУ «Енциклопедичне видавництво»

Недержавні, громадські та благодійні організації

- Благодійний фонд «Повір у себе»
- Благодійний фонд «Як ти, брате?»
- ГО «Голосіївська районна організація Товариства Червоного Хреста України»
- ГО «Інститут політико-правових та релігійних досліджень»
- ГО «Кримська родина»
- ГО «Німецько-український діалог», Німеччина (Deutsch-Ukrainische Dialog, Germanie)
- ГО «Пласт - національна скаутська організація України»
- ГО «Спільна Перемога» (Олександр Соколинський)
- ГО «Спілка жінок міста Києва»
- ГО «ССК "СтвориСебеСам"»
- ГО «Центр суспільних інновацій»
- ГО «Українська Рада Миру»
- ГО «Земляцтво буковинців у м. Києві "Буковина"»
- ГО «Rising Leaders for The Future»

- «Міжнародний Благодійний фонд "Фонд Національного Добробуту Криму"» (Qırım Milliy Varlıq Fondu)
- Menschlichkeit Spenden e.V., Німеччина
- Спільнота «Поступ – 14»
- Фонд ALIPH – Міжнародний альянс із захисту спадщини в зонах конфлікту (ALIPH Foundation - The International alliance for the protection of heritage)
- Фонд «Манол Пейков та друзі», Болгарія (Manol Peikov and Friends Foundation, Bulgaria)
- Фонд родини Карела Комарека, Чеська Республіка (Karel Komárek Family Foundation, Czech Republic)

Військові та оборонні організації

- 150-й навчальний центр Командування Сил ТРО ЗСУ
- Київський військовий ліцей імені Івана Богуна
- Київський інститут Національної гвардії України
- Центральний будинок офіцерів Збройних сил України

Бібліотеки та бібліотечна справа

- Американська бібліотечна асоціація (American Library Association)
- ВГО Українська бібліотечна асоціація
- БФ «Бібліотечна країна»
- ГО «Українсько-німецьке культурне товариство м. Чернівців»
- Європейське бюро бібліотечних, інформаційних і документаційних асоціацій (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations, EBLIDA)
- Єжи Вознякевич, директор Воєводської публічної бібліотеки в Кракові (Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie)
- Національна бібліотека Латвії (Latvijas Nacionālā bibliotēka)
- Національна бібліотека Польщі (Biblioteka Narodowa)
- Національна бібліотека Франції (BnF - Bibliothèque nationale de France)
- Національна бібліотека Чеської Республіки (Národní knihovna ČR)

Ми висловлюємо подяку всім українським бібліотекам і бібліотекарям за результативне об'єднання зусиль для розвитку бібліотечної справи, для підтримки і натхнення користувачів, подолання викликів війни та для майбутнього України.

Бібліотека в цифрах

Фонд

5 млн. пр.

Надходження
документів

40 024 пр.

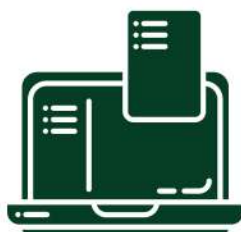
Рідкісні книги

63138 пр.

Кількість видач

1 401 223 док.

Бібліографічних
записів в е-каталогах

4 665 275

Оцифровано

17 335 док.

Користувачі
фізичних осіб

26 169

Віртуальних
користувачів

333 625

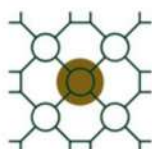
Кількість звернень
на вебсайти

3 957 394

Кількість переглядів
/завантажень
е-документів

1 235 849

Події

647

Екскурсії

179

Книжкові виставки
**139 традиційних,
58 віртуальних**

Соціальні мережі
**1 637
дописів,
1 681 історій**

Заняття з основ
цифрової грамотності
128 занять

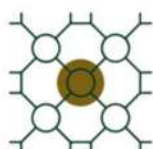
Мовні курси
100 занять

Онлайнві заходи
для бібліотекарів
79

Персонал
**380 (всього)/
293 (бібліотекарі)**

Наша команда

Цукренко Наталія Михайлівна
Заступниця генерального директора
(інформаційно-бібліотечне
обслуговування користувачів)

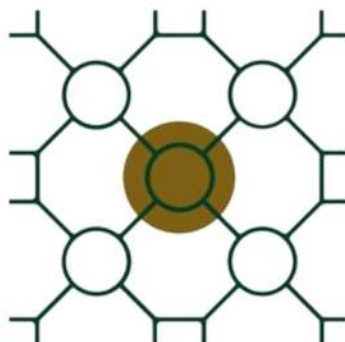
Сербін Олег Олегович
Генеральний директор

Бруй Оксана Миколаївна
Заступниця генерального директора
(управління документними ресурсами,
міжнародна та проектна діяльність)

Іващенко Валентина Миколаївна
Заступниця генерального директора
(забезпечення інформацією галузі культури)

Розколупа Наталія Іванівна
Заступниця генерального директора
(наукова робота)

Доценко Сергій Олексійович
Заступник генерального директора
(нові інформаційні технології)

Ковальчук Світлана Петрівна
учений секретар

Костомаха Володимир Михайлович
Заступник генерального директора
(матеріально-технічне та господарське
забезпечення)

Контакти

Адреса: м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 1

Телефон: (044) 278-85-12

Пошта: office@nplu.org

Сайт: nlu.org.ua

